"Només hi ha una cosa pitjor que la maldat: la covardia"

"Només hi ha una cosa pitjor que la maldat: la covardia"

Escriptor. El premi Sant Jordi retorna a la novel·la amb "La Malcontenta" (Proa), una dona enamorada que encapçala a la Mallorca rural del segle XIX una venjança contra les autoritats que han executat el seu company bandoler, Joan Durí. L'escriptor de Llucmajor s'arrica amb una història de comprensió cap a un delinqüent.

M. ELENA VALLÉS PALMA

A La Malcontenta es creuen la realitat i la ficció per apuntalar un relat moral sobre la traïció i la covardia. Sebastià Alzamora (Llucmajor, Mallorca, 1972) està immers aquests dies en la presentació de la seva novel·la.

Què hi ha de real i d'inventat a La Malcontenta?
La novel·la parteix d'un personatge que va ser real, un bandoler de Llucmajor conegut com Durí, Joan Durí, encara que en realitat es deia Joan Puig. Li deien Durí perquè provenia de la possessió homònima. És un personatge que sempre m'ha cridat l'atenció des del punt de vista de construir una fabulació. Al meu poble forma part de l'imaginari local. Va ser un bandoler temut i cruel que va aterrir la zona del Migjorn: Llucmajor, Algaida, Sant Jordi, s'Arenal i Palma alguna vegada. El curiós és que al final el protagonista no és ell sinó Antònia Malcontenta, la seva enamorada, que curiosament és un personatge fictici.
Per què la protagonista és ella i no ell?
Hi ha hagut una transferència curiosa. A mesura que escrivia sobre el Durí real, se m'anava desdibuixant. En canvi ella, que no havia existit mai i que me la vaig inventar, va anar adquirint cada vegada més realitat. Al final és una novel·la de bandolers, d'aventures, però sobretot és una història d'amor, sobre una educació sentimental. La Malcontenta ensenya a estimar a Durí, a algú que aparentment no té sentiments i és molt dur i fred.
La novel·la arrenca amb l'execució de Durí. És un episodi documentat?
Sí. Sembla ser, i això és real, que es va produir a causa de la traïció d'un dels seus companys que, d'alguna manera, el va vendre a la justícia. He hagut de fer un treball important de documentació, en el qual m'ha ajudat moltíssim un historiador de Llucmajor, Celso Calviño. No ho puc afirmar amb rotunditat, però em sembla que el traïdor era el que jo he posat en la novel·la: un personatge d'Algaida anomenat Bartomeu Fullana, Fullaní. En l'execució, Durí pronuncia una frase que és capital per al desenllaç de la novel·la: Us veuré a tots en l'infern. Després de la mort de Durí, Antònia promet venjança contra el traïdor.
La novel·la té una estructura molt fragmentària.
Sí. Tota la novel·la és la persecució que ella porta a cap del traïdor, una peripècia que s'entremescla amb els seus propis records, en els quals va reconstruint la història d'amor entre tots dos.
Creu haver trobat el traïdor. Buscava fer justícia amb el llibre?

No. Perquè de fet Durí era un personatge més aviat detestable. És més, vaig haver de fer un treball important per suavitzar-ho perquè si explicava tots els crims que va arribar a cometre, m'hauria sortit alguna cosa inversemblant. Durí m'interessava no tant com a criminal, perquè criminals ja en coneixem molts per desgràcia, sinó com un personatge tan aparentment dur i despietat es podia enamorar i aprendre d'allò que li pot ensenyar l'amor sense caure en l'avorriment.

El lector i vostè mateix arriben a sentir estima pel personatge?

He intentat construir un personatge ambigu. Quan comença la novel·la, et sembla un personatge absolutament rocós perquè justament és en l'escena de l'execució on es comporta d'una manera molt violenta. Després, a mesura que transcorre la novel·la i el coneixes a través dels ulls d'ella, el punt de vista que a mi m'interessava, entens que era un home que també tenia els seus sentiments i les seves parts bones. En realitat, són una parella de marginals, personatges que surten de la misèria, la desesperació, i que compten amb dues eines: la delinqüència i l'amor. Ella no és una criminal però entén els motius del criminal.

Qui són els dolents de debò: els bandolers o els altres?

És una bona pregunta. Dolents al final n'hi ha diversos, però hi ha una cosa pitjor que ser dolent que és ser covard. Els personatges que són realment, per a mi, abominables són uns personatges covards que pretenen ser tan durs i tan amenaçadors com Durí però que ni tan sols són capaços d'això. Són persones que per allí on passen l'única cosa que generen és misèria, malestar i traïció. Durí podia ser molt dolent però com a mínim tenia un codi de comportament. Antònia és molt millor que ell, sens dubte. A pesar que es veu arrossegada per tot l'ambient de criminalitat.

Aquesta és la seva primera novel·la amb una protagonista femenina. Ha demanat ajuda a altres dones?

No. Algunes dones ja l'han llegit i m'han donat la seva opinió. De moment és favorable. El que he intentat és fugir de tots els tòpics sobre l'escriptura femenina. Hi ha una sèrie de coses que m'irriten perquè les trobo cursis, massa tocades i vistes. El que jo he intentat és donar veu a una persona i ja està, això sí, una persona amb el punt de vista d'una dona enamorada.

S'ha basat en alguna de les grans heroïnes de novel·la?

No exactament. Sí hi ha escriptores que m'han ajudat molt a donar amb el to. És el cas de la poeta Emily Dickinson. Recordo que un dia parlava amb Porcel quan va emmalaltir i va pronunciar una gran frase: "Emily Dickinson m'ha fet sentir més prop de la mort que el càncer". També hi ha Karen Blixen, Alice Munro... Per endavant, no crec en l'escriptura femenina. Penso que hi ha llibres bons i dolents. Però òbviament una dona aporta un punt de vista diferent al d'un home. I a mi m'interessen molt aquestes dones que escriuen fort, que són dures. En català, Maria Mercè Marçal, i en castellà, Ana María Matute.

Fins a quin punt és important el context històric en la història?

És el teló de fons. Succeeix al començament del segle XIX. Concretament, Durí va néixer el 1802 i va morir el 1829. És un moment històricament interessant perquè va ser quan a Espanya es va aprovar la primera Constitució. Durí la hi havia après i coneixia quins drets tenia com a delinqüent davant la justícia. Fins i tot hi ha un moment que el van tancar en una presó que en realitat era un forat, un lloc insalubre envoltat d'insectes i rates del que va aconseguir fugir. Quan el van tornar a capturar i li van preguntar per què havia fugit va contestar: "Perquè aquesta presó no complia els paràmetres de la Constitució". Aquell era un món en transformació: es venia de l'Antic Règim i s'entrava en la Mallorca i en l'Espanya moderna. Un bandoler era una figura que pertanyia al passat però que encara tenia vigència en el nou present. Durí era un outsider.

És una figura que encara existeix.

Sí. Tal com vivim avui dia se'l podria comparar amb els marginats, que de vegades acaben delinquint per desesperació. Ara estem veient tot aquest desastre dels refugiats, però n'hi ha prou amb sortir pels carrers de Palma i veure a molta gent removent en els contenidors. De remoure als contenidors a robar hi ha un pas tènue i això també m'interessava: la figura del delinqüent com a figura que genera rebuig però que també té les seves motivacions. Crec que ningú delinqueix ni per gust ni per maldat. La gent sol acabar delinquint per desesperació.

Però hi ha gent que també delinqueix per cobdícia.

Sí, jo em referia als delinqüents humils. Aquests gairebé mai ho fan per maldat. Si em parles de polítics corruptes

o de Rato entrevistant-se en el despatx del ministeri, això sí que em sembla absolutament putrefacte. Perquè no tenen cap motiu per fer-ho.

Font del document:
http://www.diaridegirona.cat/cultura/2015/09/20/nomes-hi-ha-cosa-pitjor/744301.html?utm_source=rss